

3*4

МАРА СТАЛА ЯВАЮ...

Беларусь на працягу шматгадовай гісторыі страціла значную частку сваёй дакументальнай спадчыны. На жаль, многія звыкліся з думкай, што ў нас амаль нічога няма, што нацыянальныя каштоўнасці вывезены, разрабаваны, знішчаны. Але ў сховішчах краіны захоўваецца неацэннае багацце – гістарычныя, мастацкія, дакументальныя помнікі. Часам іх можна пабачыць на выстаўках, але пра большую іх частку ведаюць толькі вузкае кола навукоўцаў ды супрацоўнікаў бібліятэк, архіваў, музеяў, для якіх бачыць гэтыя рарытэты, трымаць іх у руках – звычайная штодзённая праца.

Самая вялікая ў краіне калекцыя кніжных помнікаў захоўваецца ў Нацыянальнай бібліятэцы Беларусі – толькі ў фондзе навукова-даследчага аддзела кнігазнаўства захоўваецца каля 70 тысяч адзінак. У сярэдзіне 90-х гг. мінулага стагоддзя ў супрацоўнікаў гэтага аддзела (у той час – адзел рукапісаў, рэдкай кнігі і старадрукаў) з'явілася мара – раскрыць свае фондасховішчы, паказаць гэтыя каштоўнасці шырокаму колу чытачоў, аматараў, зацікавіць грамадства сваёй спадчынай. Была пачата падрыхтоўка да выдання альбома «Рарытэты Нацыянальнай бібліятэкі»: распрацоўка структуры, першачатковы адбор найбольш цікавых асобнікаў, напісанне тэкстаў і г.д. Для кожнага раздзела альбома былі падобраны ў якасці эпіграфа вершы Максіма Багдановіча, быццам бы створаныя спецыяльна. Але выданне такога альбома патрабавала значнага фінансавання, якога ў той час не было. І праца спынілася амаль на 10 гадоў.

Альбом «Рарытэты Нацыянальнай бібліятэкі»

Евангелле напастольнае, выдадзенае ў Вільні Пятром Мсціслаўцам, 1575

Работу пачалі амаль што нанова: за гэты час у адзел паступілі новыя цікавыя асобнікі, змянілася канцэпцыя выдання – было вырашана выдаваць фотаальбом з невялікім тэкстам, на беларускай і англійскай мовах. Адною з самых цяжкіх была праблема выбару рарытэтаў: складальнікі – супрацоўнікі аддзела, якія вядуць пэўную калекцыю, хацелі паказаць як мага больш. Але яшчэ цяжэй было адкінуць нешта з ужо адснятага і скампанаванага матэрыялу. Вынік атрымліваўся выдатны, але дапушчальны

Радзівілы

Выданні беларускага першадрукара Францыска Скарыны. Біблія. Прага 1517–1518

аб'ём выдання дыктаваў жорсткія абмежаванні.

Над альбомам працавала рабочая група, у якую ўваходзілі супрацоўнікі навукова-даследчага аддзела кнігазнаўства: Г.У. Кірэева, Т.І. Рошчына, Н.С. Саверчанка, Л.І. Станкевіч, І.Я. Вашкевіч, Н.І. Раманава. Навуковыя кансультанты – доктар гістарычных навук Г.Я. Галенчанка і доктар мастацтвазнаўства Н.Ф. Высоцкая, каардынатар праекта – кандыдат навук Л.П. Пракулевіч. Навуковае кіраўніцтва праектам ажыццяўляла намеснік дырэктара Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі па навуковай рабоце і сувязях з грамадскасцю, заслужаны дзеяч культуры Рэспублікі Беларусь Л.Г. Кірухіна.

Здымкі рарытэтаў здзейсніў адзін з лепшых фатографіаў краіны Андрэй Шчукін. Дызайн альбома выканаў супрацоўнік агенства «Рэфортэ» Юрый Скрыпуноў. Фотамастак і дызайнер стварылі своеасаблівыя мастацкія вобразы, дазволілі ўбачыць кнігі іншым вокам нават нам, бібліятэкарам, якія працуюць з імі шмат гадоў.

У фотаальбоме прадстаўлены каля 80 рарытэтаў з фондаў Нацыянальнай бібліятэкі. Гэта рукапісы, старадрукі, рэдкія выданні – здабыткі нацыянальнай і сусветнай кніжнай культуры, большая частка якіх упершыню паказваецца шырокаму колу чытачоў. Рукапісныя беларускае Евангелле XVI ст. і Скрутак паморскі XVIII–XIX ст., французскія, індыйскія, арабскія рукапісы, старадрукі – заходнееўрапейскія інкунабулы (XV ст.) і выданні беларускага першадрукара Францыска Скарыны, асобнікі з кнігазбору Радзівілаў і кнігі з аўтографамі Максіма Багдановіча, Марка Шагала, Пабла Пікасо – гэта толькі невялікая частка гістарычнай спадчыны, якая захоўваецца ў галоўнай бібліятэцы краіны.

У 2006 г. адбылася прэзен-

Абклады кірылічных выданняў

тацыя фотаальбома «Рарытэты Нацыянальнай бібліятэкі», які пабачыў свет у колькасці трох тысяч асобнікаў. Вольга Клімановіч, менеджэр па карпаратыўных стасунках і працы з персаналам кампаніі «British American Tobacco» – нашым партнёрам у гэтым праекце, – перадала амаль увесь наклад Нацыянальнай бібліятэцы. Выданне распаўсюджваецца па бібліятэках краіны і замежжа, з годнасцю прадстаўляе і Нацыянальную бібліятэку, і Беларусь.

Праект выкананы ў межах Дзяржаўнай праграмы «Памяць Беларусі» і з'яўляецца значнай культурнай падзеяй у жыцці беларускага грамадства.